

Sveikatos atrankinės patikros tyrimai Jums ir Jūsų kūdikiui

Svarbi informacija apie sveikatos atrankinės patikros pasirinkimo galimybes nėštumo metu ir po jo

Šioje brošiūroje pateikiama informacija apie sveikatos atrankinės patikros tyrimus, kurie Jums bus pasiūlyti nėštumo metu ir gimus kūdikiui. Joje paaiškinama apie įvairias tyrimų rūšis ir apie tai, ką jais siekiama nustatyti. Tikimės, kad ši brošiūra padės Jums pasirengti pokalbiui su savo akušere arba gydytoju, kad galėtumėte užduoti Jums svarbius klausimus. Šią brošiūrą pravartu turėti su savimi, kai su jais susitikssite. Jūs pati spręsite, ar atlikti kurį nors iš šioje brošiūroje aprašytų tyrimų, ar ne.

Lithuanian

Rodyklė

Ką turite žinoti apie sveikatos atrankinę patikrą

Sveikatos atrankinės patikros tyrimai nėštumo metu

	Infekcinės ligos	8 – 11
	Pjautuvo pavidalo ląstelių liga ir talasemija	12 – 17
	Dauno, Edvardso ir Patau sindromai	18 – 25
	Fiziniai apsigimimai (ultragarsinis tyrimas nėštumo viduryje)	26 – 31
	Diabetu sergančių moterų regėjimo problemos	32 – 35

Sveikatos atrankinės patikros tyrimai Jūsų naujagimiui

	Širdis, akys, klubai ir sėklidės (fizinis ištyrimas)	36 – 39
	Klausos praradimas	40 – 43
	Kraujo lašo tyrimas	44 – 49

Įvadas

Ką turite žinoti apie sveikatos atrankinę patikrą

Kas yra sveikatos atrankinės patikros tyrimai?

Sveikatos atrankinės patikros tyrimai naudojami siekiant rasti žmones, kurių rizika turėti sveikatos problemą yra didesnė. Tai reiškia, kad jie gali anksčiau gauti potencialiai veiksmingesnį gydymą arba priimti informuotus sprendimus dėl savo sveikatos. Galbūt bus lengviau suprasti, jei sveikatos atrankinę patikrą įsivaizduosite kaip žmonių sijojimą per rėtį. Dauguma žmonių persijojami, tačiau maža dalis lieka rėtyje. Manoma, kad rėtyje likę žmonės turi didesnę sveikatos problemos riziką, dėl kurios buvo tikrinami.

Sveikatos atrankinės patikros tyrimai nėra tobuli. Kai kuriems žmonėms bus pasakyta, kad jie ar jų kūdikis turi didesnę sveikatos problemos riziką, kai iš tiesų taip nėra. Taip pat nedaugeliui žmonių bus pasakyta, kad jų ar jų kūdikio rizika turėti sveikatos problemą yra nedidelė, kai iš tiesų tą problemą jie turi.

Į sveikatos atrankines patikras ir informacinius susitikimus gali atvykti partneriai.

Kuo skiriasi sveikatos atrankinės patikros ir diagnostiniai tyrimai?

Sveikatos atrankinės patikros tyrimas gali nustatyti, ar rizika, kad Jūs arba Jūsų kūdikis turi sveikatos problemą, yra didelė, ar maža. Tačiau paprastai jis negali pateikti užtikrinto atsakymo, tad žmonėms, kuriems nustatyta didelė problemos rizika, dažnai bus pasiūlytas antrasis tyrimas. Jis vadinamas diagnostiniu tyrimu ir pateikia tikslesnį teigiamą arba neigiamą atsakymą.

Sveikatos atrankinės patikros tyrimai nėštumo metu ir po jo

Sveikatos atrankinės patikros tyrimai nėštumo metu siūlomi siekiant pamėginti rasti kokių nors sveikatos problemų, galinčių pakenkti Jums arba Jūsų kūdikiui. Tyrimai – ultragarsinis skenavimas, kraujo tyrimai ir klausimynas – gali padėti Jums pasirinkti priežiūrą arba gydymą nėštumo metu arba gimus Jūsų kūdikiui. **Ultragarsinis skenavimas gimdymo datai nustatyti** siūlomas maždaug 8–14 nėštumo savaitę, yra tiksliausias būdas kūdikio gimimo datai apskaičiuoti. Atliekant **ultragarsinį skenavimą nėštumo viduryje**, siūlomą maždaug 18-21 nėštumo savaitę, ieškoma kūdikio fizinių apsigimimų.

Keletas sveikatos atrankinės patikros tyrimų Jūsų kūdikiui siūlomi netrukus po gimimo. Juos siūlome tam, kad Jūsų kūdikis kuo greičiau gautų tinkamą gydymą, jei jo reikia.

Keletas praktinių patarimų

Jei žinote, kad Jūs, kūdikio tėvas arba šeimos narys jau turi sveikatos problemą, dėl kurios atliekama sveikatos atrankinė patikra, prašome tai pasakyti savo akušerei.

Jei laukdama bet kurio sveikatos atrankinės patikros tyrimo rezultatų persikraustysite gyventi kitur, praneškite akušerei arba patronažinei slaugei savo naują adresą.

Ar turiu atlikti sveikatos atrankinės patikros tyrimus?

Atlikti sveikatos atrankinės patikros tyrimą ar ne – asmeninis pasirinkimas ir tik Jūs galite tai nuspręsti. Visus Jums siūlomus tyrimus galite aptarti su sveikatos priežiūros specialistais ir, remdamasi asmeninėmis aplinkybėmis, nuspręsti, ar Jums tai reikalinga.

Kai kuriuos šioje brošiūroje aprašytus sveikatos atrankinės patikros tyrimus, tokius kaip kraujo tyrimas dėl užkrečiamųjų ligų, akių patikra sergant diabetu ir naujagimių sveikatos patikrinimas, rekomenduoja Nacionalinė sveikatos tarnyba (angl. National Health Service – NHS). Šie tyrimai rekomenduojami todėl, kad jų rezultatai gali padėti užtikrinti, kad Jūs arba Jūsų kūdikis gausite neatidėliotiną gydymą nuo sunkių ligų.

Nėštumo metu atlikus sveikatos atrankinės patikros tyrimus dėl pjautuvo pavidalo ląstelių ligos ir talasemijos, Dauno, Edvardso ir Patau sindromų bei ultragarsinį tyrimą nėštumo viduryje gali tekti priimti sudėtingus sprendimus, pavyzdžiui, ar atlikti diagnostinį tyrimą, dėl kurio gali grėsti persileidimas.

Po diagnostinių tyrimų gali tekti nuspręsti, ar tęsti nėštumą, ar jį nutraukti. Dėl kito tyrimo ar nėštumo nutraukimo visuomet spręsite Jūs ir sveikatos priežiūros specialistai Jus parems, kad ir ką nuspręsite. Siūlytume atidžiai pagalvoti, ar norite atlikti šiuos sveikatos atrankinės patikros tyrimus, ar ne.

Sveikatos atrankinė patikra ir Nacionalinė sveikatos tarnyba (angl. NHS)

Remdamasi patikimais duomenimis, Nacionalinė sveikatos tarnyba (NHS) sprendžia, kokius sveikatos atrankinės patikros tyrimus siūlyti. Nacionalinę sveikatos tarnybą (NHS) konsultuoja ekspertų grupė, vadinama Jungtinės Karalystės Nacionaliniu sveikatos atrankinių patikrų komitetu (angl. the United Kingdom National Screening Committee – UK NSC).

Visi Nacionalinės sveikatos tarnybos (NHS) atliekami sveikatos atrankinės patikros tyrimai yra nemokami. Kai kurios privačios bendrovės taip pat atlieka sveikatos atrankinės patikros tyrimus, už kuriuos turite mokėti. Nacionalinė sveikatos tarnyba (NHS) negali garantuoti privačiai atliktų patikrų kokybės. Daugiau patarimų galima rasti adresu: <https://www.gov.uk/guidance/private-screeningfor-health-conditions-nhs-recommendations>

Jei nėštumo metu Jums priklauso atlikti planinį gimdos kaklelio tepinėlio tyrimą, tikriausiai jį teks atidėti 12 savaičių po gimdymo.

Konfidencialumas

Pagal įstatymą, kiekvienas Nacionalinės sveikatos tarnybos (NHS) darbuotojas ar atstovas privalo gerbti Jūsų privatumą ir informaciją apie Jus laikyti saugiai. Nacionalinės sveikatos tarnybos (NHS) įstatuose išdėstyta, kaip ši tarnyba turi elgtis su Jūsų įrašais, kad apsaugotų Jūsų privatumą. Be to, galioja įstatymai, kurie užtikrina konfidencialumo išlaikymą.

Sveikatos atrankinės patikros įrašais dalinamasi tik su darbuotojais, kuriems reikia juos pamatyti. Šis procesas yra griežtai valdomas. Kartais informacija naudojama audito ir tyrimų tikslais, siekiant gerinti sveikatos atrankinių patikrų rezultatus ir paslaugas. Informacija Jums bus suteikta patikros metu.

Tolesnė pagalba

Duomenų apie organizacijas, galinčias suteikti tolesnę pagalbą bet kurios iš šioje brošiūroje minimų būklių klausimu, ieškokite skyrelyje „Nacionalinės sveikatos tarnybos pasirinkimai“ (angl. „NHS Choices“).

Infekcinės ligos

[nhs.uk/infectiousdiseases](https://www.nhs.uk/infectiousdiseases)

Kam reikalingas sveikatos atrankinės patikros tyrimas?

Sužinoti, ar esate užsikrėtusi hepatitu B, ŽIV (žmogaus imunodeficito virusu) arba sifiliu.

Kai jau žinoma, kad moteris užsikrėtusi ŽIV ar hepatitu B, nėštumo pradžioje jai reikia susitikti su specialistais ir suplanuoti priežiūrą.

Apie šias būkles

Hepatitis B ir ŽIV perduodami į kraują ir kūno skysčius lytinio kontakto metu arba per užkrėstas adatas. Šie virusai taip pat gali būti perduodami iš motinos kūdikiui.

Hepatitis B virusas neigiamai veikia kepenis ir gali sukelti ūmų (staigų) ir lėtinį (ilgalaikį) sveikatos pablogėjimą. Nėščioms moteris, užsikrėtusioms hepatitu B, reikalinga specialistų priežiūra. Kūdikio skiepijimas pirmaisiais gyvenimo metais smarkiai sumažina hepatito B išsivystymo riziką.

ŽIV susilpnina imuninę sistemą ir jai tampa sunkiau atremti infekcijas. Galiausiai dėl to galima susirgti AIDS (įgytu imunodeficito sindromu). Negydomas jis gali būti perduotas iš motinos kūdikiui per nėštumą, gimdymo metu arba maitinant krūtimi. Gydomas nėštumo metu smarkiai sumažina ŽIV perdavimo riziką kūdikiui – nuo 1 iš 4 (25 %) iki mažiau nei 1 iš 200 (0,5 %) atvejų.

Sveikatos atrankinės patikros dėka šiuo metu Anglijoje ŽIV perdavimo iš motinos vaikui lygis yra žemiausias nei kada nors anksčiau.

Sifilis – tai infekcija, perduodama lytinio kontakto keliu. Ji gali būti perduota iš motinos kūdikiui nėštumo metu. Negydoma ji gali sukelti kūdikiui rimtų sveikatos problemų arba persileidimą, arba kūdikis gali gimti negyvas.

Kas įeina į tyrimą?

Iš Jūsų rankos paimamas kraujo mėginys.

Ar šis tyrimas gali pakenkti man arba mano kūdikiui?

Nėra jokios rizikos, susijusios su šiuo tyrimu.

Ar turiu atlikti šį tyrimą?

Šie tyrimai **ypač** rekomenduojami siekiant apsaugoti Jūsų sveikatą suteikiant ankstyvą gydymą ir priežiūrą bei žymiai sumažinti bet kokią infekcijos perdavimo kūdikiui, partneriui ar kitiems šeimos nariams riziką.

Kas bus, jei nuspręsiu neatlikti šio sveikatos atrankinės patikros tyrimo?

Sveikatos atrankinė patikra Jums bus dar kartą pasiūlyta vėliau, geriausiai iki 20 nėštumo savaitės. Ši atrankinė patikra Jums gali būti atlikta iki pat kūdikio gimimo. Bet kuriuo metu galite paprašyti savo akušerės arba bendrosios praktikos gydytojo pakartoti tyrimą dėl hepatito B, ŽIV arba sifilio, jei pakeisite lytinį partnerį arba manysite, kad Jums gresia šios infekcijos.

Galimi rezultatai

Tyrimai parodys, ar esate užsikrėtusi kuria nors iš šių infekcijų.

Jei esate užsikrėtusi **hepatitu B**, specialistų komandoms svarbu stebėti Jūsų sveikatą nėštumo metu ir gimus kūdikiui. Gali prireikti iširti ir paskiepyti Jūsų partnerį bei kitus vaikus. Tam, kad kūdikis neužsikrėtų hepatitu, reikia keturių skiepimų:

- per 24 valandas po gimimo;
- jam esant vieno mėnesio amžiaus;
- jam esant dviejų mėnesių amžiaus;
- paskutinį kartą skiepijama kūdikiui esant vienerių metų amžiaus ir atliekamas kraujo tyrimas siekiant patikrinti, ar infekcijos išvengta.

Jeigu Jūsų vaiką reikia paskiepyti nuo hepatito B, užtikrinkite, kad jis gautų visas keturias dozes

Siekiant apsaugoti kūdikio sveikatą, labai svarbu, kad jis gautų visas keturias vakcinos dozes. Norėdami užtikrinti, kad kūdikis gautų visas vakcinos dozes, jei reikia, klauskite bendrosios praktikos gydytojo, praktikuojančios slaugės arba patronažinės seselės.

Jei esate užsikrėtusi **ŽIV**, specialistų priežiūra ir gydymas, vaistai, suplanuota priežiūra gimdymo metu ir nemaitinimas krūtimi gali stipriai sumažinti ŽIV perdavimo kūdikiui riziką.

Jei esate užsikrėtusi **sifiliu**, reikia skubaus nukreipimo į specialistų komandą. Paprastai gydoma antibiotikų kursu. Jie nekenkia kūdikiui. Komanda taip pat pasiūlys iširti Jūsų partnerį, kad sužinotų, ar jam reikalingas gydymas. Kai kūdikis gims, jį reikės apžiūrėti ir atlikti kraujo tyrimus. Jam taip pat gali reikėti skirti antibiotikus.

Gimus kūdikiui, jam gali reikėti antibiotikų.

Jeigu manote, kad Jums gresia bet kuri iš šių infekcijų, bet kada galite paprašyti pakartoti tyrimą

Kaip gausiu rezultatus?

Kaip įprasta, rezultatai bus aptarti prieš kitą Jūsų antenatalinį vizitą arba jo metu maždaug 16 nėštumo savaitę bei užfiksuoti Jūsų sveikatos įrašuose.

Jei Jūsų sveikatos atrankinės patikros tyrimo dėl ŽIV, sifilio arba hepatito B rezultatas bus teigiamas, su Jumis susisieks akušerė, kad susitartų dėl vizito rezultatams bei nukreipimui į specializuotas tarnybas aptarti.

Pjautuvo pavidalo ląstelių liga ir talasemija

nhs.uk/sct

Kam reikalingas sveikatos atrankinės patikros tyrimas?

Sužinoti, ar esate pjautuvo pavidalo ląstelių ligos arba talasemijos geno nešiojoja ir todėl yra tikimybė jį perduoti kūdikiui.

Apie šias būkles

Pjautuvo pavidalo ląstelių liga (angl. Sickle cell disease – SCD) ir didžioji talasemija yra sunkios, paveldimos kraujo ligos. Jos kenkia hemoglobiniui – sudėtinei kraujo daliai, kuri po organizmą nešioja deguonį. Šiomis ligomis sergantiems žmonėms visą gyvenimą reikės specialistų priežiūros.

Tyrimą geriausia atlikti iki 10 nėštumo savaitės.

SCD sergantys žmonės gali patirti labai stipraus skausmo priepuolius, užsikrėsti sunkiomis, gyvybei grėsmę keliančiomis infekcijomis ir dažnai yra anemiški (jų organizmuose pablogėjęs deguonies pernešimas). SCD sergantys kūdikiai gali gauti ankstyvą gydymą, įskaitant imunizaciją ir antibiotikus, kuris, drauge su tėvų pagalba, padės užkirsti kelią sunkiai ligai ir leis vaikui gyventi sveikesnį gyvenimą.

Didžiąja talasemija sergantys žmonės yra labai anemiški ir jiems kas 4 – 6 savaites reikia perpilti kraują, visą gyvenimą leisti injekcijas bei vartoti vaistus. Gali būti randama ir kitų, rečiau pasitaikančių ir lengvesnių, su hemoglobinu susijusių ligų.

Pjautuvo pavidalo ląstelių liga ir talasemija yra paveldimos ligos, kurias vaikams perduoda tėvai per neįprastus hemoglobino genus. Genai – mūsų organizmuose esantys kodai, lemiantys tokius dalykus kaip akių spalva ir kraujo grupė. Genai veikia poromis.

Visi mūsų paveldėti dalykai susidaro vieną geną gavus iš savo motinos, o kitą – iš savo tėvo.

Pjautuvo pavidalo ląstelių liga arba talasemija susergama tik tuo atveju, jei paveldimi du neįprasti hemoglobino genai – vienas iš motinos, kitas – iš tėvo. Žmonės, paveldėję tik vieną neįprastą geną, žinomi kaip „nešiojantai“ (kai kas tai vadina „savybės“ turėjimu). Nešiojantai yra sveiki ir neserga šia liga, nors gali patirti problemų situacijose, kai jų organizmas negauna pakankamai deguonies, pavyzdžiui, davus anestezuojamųjų vaistų.

Tam, kad Jūsų vaikas susirgtų pjautuvo pavidalo ląstelių liga ir

Kai **abu tėvai** yra nešiojantai, kiekvienas kūdikis turi:

- 1 galimybę iš 4 (25 %) būti nepaveiktas – kūdikis nesirgs ir nebus ligos nešiotojas
- 1 galimybę iš 4 (25 %) paveldėti abu neįprastus hemoglobino genus ir susirgti su hemoglobinu susijusia liga
- 2 galimybes iš 4 (50 %) paveldėti vieną neįprastą hemoglobino geną ir būti nešiotojas.

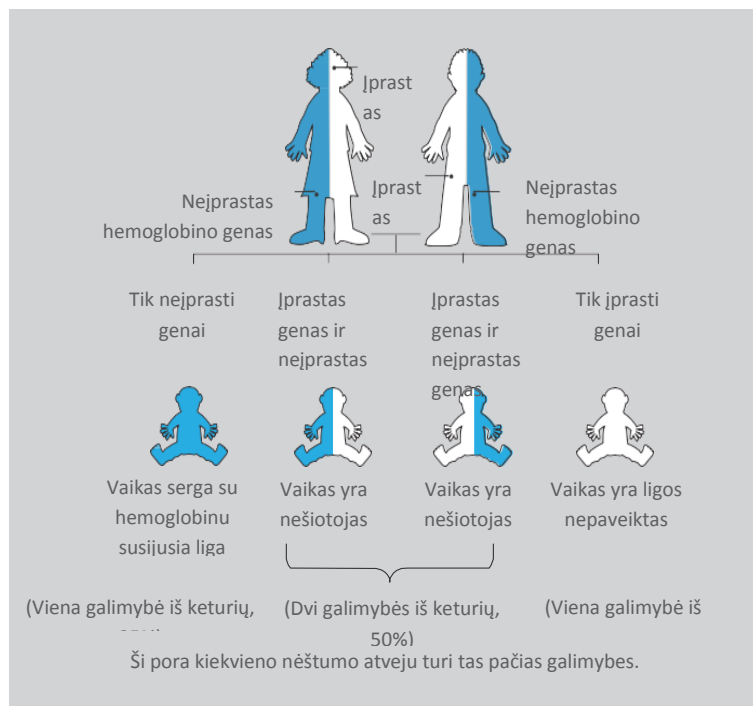
Bet kas gali būti su hemoglobinu susijusios ligos nešiotojas. Tačiau tai labiau paplitę tarp žmonių, kurių protėviai kilę iš Afrikos, Karibų, Viduržemio jūros baseino, Indijos, Pakistano, Pietų ir Pietryčių Azijos bei Vidurio Rytų.

Kas įeina į sveikatos atrankinės patikros tyrimą?

Sveikatos atrankinę patikrą nėštumo metu dėl pjautuvo pavidalo ląstelių ligos ir talasemijos sudaro kraujo tyrimas. Tyrimą geriausia atlikti iki 10 nėštumo savaitės. Visoms nėščiosioms siūlomas tyrimas dėl talasemijos, tačiau ne visoms moterims automatiškai siūlomas tyrimas dėl pjautuvo pavidalo ląstelių ligos. Kokia sveikatos atrankinė patikra siūloma, priklauso nuo to, kur gyvenate.

Srityse, kuriose su hemoglobinu susijusios ligos yra labiau paplitusios, Jums bus pasiūlytas kraujo tyrimas dėl pjautuvo pavidalo ląstelių ligos. Srityse, kuriose su hemoglobinu susijusios ligos yra retesnės, naudojamas klausimynas kūdikio motinos ir tėvo šeimos kilmei nustatyti. Jei iš klausimyno paaiškėja, kad kuris nors iš tėvų turi riziką būti pjautuvo pavidalo ląstelių ligos nešiotojas, moteriai pasiūlomas sveikatos atrankinės patikros tyrimas.

Galite paprašyti atlikti tyrimą net tuo atveju, jei Jūsų šeimos kilmė nerodo, kad kūdikis patirtų didelę su hemoglobinu susijusios ligos riziką.

Ar šis sveikatos atrankinės patikros tyrimas gali pakenkti man arba mano kūdikiui?

Sveikatos atrankinės patikros tyrimas negali pakenkti Jums ar kūdikiui, tačiau svarbu atidžiai apsvarstyti, ar atlikti šį tyrimą. Sveikatos atrankinės patikros tyrimas gali suteikti informacijos, kuri gali reikšti tai, kad turėsite priimti tolesnius svarbius sprendimus. Pavyzdžiui, Jums gali būti pasiūlyti kiti tyrimai, dėl kurių gali grėsti persileidimas.

Jeigu mama yra nešiotoja, svarbu pasitikrinti ir jums, tėveliai

Ar turiu atlikti šį tyrimą?

Jūs neprivalote atlikti sveikatos atrankinės patikros tyrimo. Kai kurie žmonės nori sužinoti, ar jų kūdikis serga pjautuvo pavidalo ląstelių liga arba talasemija, o kai kurie – ne.

Kas, jei nuspręsiu neatlikti šio tyrimo?

Jei pasirinksite neatlikti sveikatos atrankinės patikros tyrimo nėštumo metu, kūdikiui penktą gyvenimo dieną gali būti atliktas sveikatos atrankinis kraujo lašo tyrimas dėl pjautuvo pavidalo ląstelių ligos.

Galimi rezultatai

Tyrimas parodys, ar esate nešiotoja bei ar sergate šia liga.

Ar man reikės atlikti kokius nors tolesnius tyrimus?

Jei esate su hemoglobinu susijusios ligos nešiotoja, kūdikio tėvui bus pasiūlyta atlikti kraujo tyrimą. Jei kūdikio tėvas taip pat yra nešiotojas, Jums bus pasiūlytas diagnostinis tyrimas, kad sužinotume, ar pakenkta kūdikiui.

Jei su kūdikio tėvu neįmanoma susisiekti, o nustatyta, kad Jūs esate nešiotoja, Jums bus pasiūlytas diagnostinis tyrimas.

Maždaug 1 iš 100 (1 %) diagnostinių tyrimų baigiasi persileidimu. Jums spręsti, ar atlikti tolesnį tyrimą, ar ne.

Yra dvi diagnostinių tyrimų rūšys.

CGM (chorioninių gaurelių mėginys) paprastai atliekamas 11 – 14 nėštumo savaitę.

Plona adata, paprastai įvedama per motinos pilvą, paimamas mažytis placentos audinio mėginys. Audinio ląsteles galima ištirti dėl pjautuvo pavidalo ląstelių ligos arba talasemijos.

Amniocentezė paprastai atliekama po 15-tos nėštumo savaitės.

Per motinos pilvą į gimdą įvedama plona adata ir paimamas mažas kūdikį supančio skysčio mėginys. Skystyje yra šiek tiek kūdikio ląstelių, kurias galima ištirti dėl pjautuvo pavidalo ląstelių ligos arba talasemijos.

Jei rezultatai rodo, kad kūdikis serga pjautuvo pavidalo laštelių liga arba talasemija, Jums bus pasiūlytas vizitas pas sveikatos priežiūros specialistą. Galėsite gauti informaciją apie kūdikio paveldėtą būklę ir aptarti savo pasirinkimo galimybes. Vienos būklės yra rimtesnės už kitas.

Vienos moterys nusprendžia nėštumą tęsti, kitos nusprendžia, kad to nenori ir nėštumą nutraukia.

Jei Jums teks rinktis, Jums bus padedama priimti sprendimą.

Jei testas parodo, kad esate nešiotoja, yra tikimybė, kad nešiotojai gali būti ir kiti Jūsų šeimos nariai. Siūlytume paskatinti juos kreiptis dėl tyrimo atlikimo, ypač jei jie planuoja turėti kūdikį.

Kaip gausiu rezultatus?

Tyrimą atliekantis asmuo aptars, kaip Jums pateikti rezultatus.

Dėl Dauno, Edvardso ir Patau sindromų

nhs.uk/downs

Kam reikalingas sveikatos atrankinės patikros tyrimas?

Siekiant sužinoti, kokia tikimybė, kad kūdikis turi Dauno sindromą (taip pat žinomą kaip trisomija 21 arba T21), Edvardso sindromą (trisomija 18 / T18) arba Patau sindromą (trisomija 13 / T13).

Apie šias būkles

Mūsų organizmų ląstelėse yra mažytės struktūros, vadinamos chromosomomis. Šiose chromosomose yra genai, lemiantys mūsų vystymąsi. Kiekvienoje ląstelėje yra 23 chromosomų poros. Problemų gali kilti tada, kai pagaminama sperma arba kiaušinėliai, dėl kurių kūdikis gali turėti papildomą chromosomą.

Kūdikius su Dauno, Edvardso ir Patau sindromais gali pagimdyti visų amžiaus tarpsnių motinos, tačiau tikimybė pagimdyti kūdikį, turintį vieną iš šių būklių, didėja su motinos amžiumi.

Dauno sindromas (T21)

Dauno sindromas reiškia, kad kiekvienoje ląstelėje yra papildoma 21-os chromosomos kopija. Jis pasitaiko maždaug 1 iš 1000 gimimo atvejų.

Dauno sindromą turintis kūdikis turės mokymosi negalią. Tai reiškia, kad jam bus sunkiau nei daugumai žmonių suprasti naujus dalykus ir jų išmokti. Tokie vaikai gali patirti komunikacijos problemų ir sunkumų susitvarkant su kai kuriomis kasdieninėmis užduotimis. Neįmanoma žinoti, kokio lygio mokymosi negalią turės kūdikis su Dauno sindromu. Ji gali būti nuo nežymios iki sunkios.

Daugelis vaikų su Dauno sindromu lanko normalias pradžines mokyklas. Dabar daug žinoma, kaip vystyti vaikų su Dauno sindromu potencialą. Žmonės, turintys Dauno sindromą, gali gyventi kokybiškai. Padedami savo šeimos ir kitų žmonių, daugelis jų sugeba gauti darbą ir gyventi savarankiškai.

Žmonės, turintys Dauno sindromą, dažniau patiria kai kurių sveikatos problemų, pavyzdžiui, serga širdies ligomis bei turi virškinimo, klausos ir regėjimo problemų. Kai kurios problemos gali būti rimtos, bet daugumą galima gydyti. Teikiant gerą sveikatos priežiūrą tikimasi, kad Dauno sindromą turintis žmogus išgyvens maždaug iki 60 metų.

Dauno sindromą turinčių žmonių akys yra migdolo formos, o veido bruožai – išskirtiniai, tačiau ne visi atrodo vienodai. Kaip ir visi vaikai, jie taip pat paveldi tėvų bruožus.

Edvardso sindromas (T18) ir Patau sindromas (T13)

Kūdikiai, turintys Edvardso sindromą, kiekvienoje ląstelėje turi papildomą 18-tos chromosomos kopiją. Panašiai ir kūdikiai, turintys Patau sindromą, kiekvienoje ląstelėje turi papildomą 13-tos chromosomos kopiją.

Deja, dauguma kūdikių su Edvardso arba Patau sindromais miršta iki gimimo arba netrukus po to, arba gimsta negyvi. Kai kurie kūdikiai gali išgyventi iki suaugusiojo amžiaus, tačiau taip nutinka retai.

Visi kūdikiai, gimę su Edvardso ir Patau sindromais, patirs įvairių problemų, kurios paprastai yra labai sunkios formos (į jas gali įeiti labai sunkūs smegenų apsigimimai).

Edvardso sindromo pažeisti kūdikiai gali turėti širdies problemų, neįprastų galvos ir veido bruožų, augimo problemų ir nepajėgti stovėti ar vaikščioti. Edvardso sindromas pasireiškia maždaug 3 atvejais iš 10 000 gimimų.

Patau sindromą turintys kūdikiai gali turėti širdies problemų, kiškio lūpą ir gomurį, augimo problemų, menkai susiformavusias akis ir ausis, problemų dėl inkstų ir nepajėgti stovėti ar vaikščioti. Patau sindromas pasireiškia maždaug 2 atvejais iš 10 000 gimimų.

Kas įeina į tyrimą?

Nuo 10 iki 14 nėštumo savaitės galima atlikti sveikatos atrankinės patikros tyrimą dėl šių ligų, vadinamą „kombinuotu tyrimu“.

Jei nuspręsite atlikti kombinuotą tyrimą, bus paimtas Jūsų kraujo mėginys. Atliekant ultragarso tyrimą gimdymo datai nustatyti (žiūrėkite 5 psl.), išmatuojamas skystis kūdikio sprando srityje (žinomas kaip „sprando permatumas“). Iš šių dviejų tyrimų gauta informacija sujungiama siekiant apskaičiuoti Dauno, Edvardso arba Patau sindromo riziką kūdikiui.

Atlikti ankstyvą patikrą ar ne – Jūsų sprendimas.

Jei Jūsų nėštumas pažengęs per toli, kad būtų galima atlikti kombinuotą tyrimą dėl Dauno sindromo, 14 – 20 nėštumo savaitę Jums bus pasiūlyta atlikti kraujo tyrimą. Jis nėra toks tikslus kaip kombinuotas tyrimas. Jei Jūsų nėštumas pažengęs per toli, kad būtų galima atlikti kombinuotą tyrimą dėl Edvardso ir Patau sindromų, Jums bus pasiūlyta nėštumo viduryje atlikti ultragarsinį tyrimą, kurio metu bus ieškoma fizinių apsigimimų.

Ar šis sveikatos atrankinės patikros tyrimas gali pakenkti man arba mano kūdikiui?

Sveikatos atrankinės patikros tyrimas negali pakenkti Jums ar kūdikiui, tačiau svarbu atidžiai apsvarstyti, ar atlikti šį tyrimą. Šis tyrimas negali pasakyti, ar kūdikis tikrai turi Dauno, Edvardso arba Patau sindromą, ar ne.

Sveikatos atrankinės patikros tyrimas gali suteikti informacijos, dėl kurios gali tekti priimti tolesnius svarbius sprendimus. Pavyzdžiui, Jums gali būti pasiūlyti diagnostiniai tyrimai, kurie gali sukelti persileidimo riziką.

Ar turiu atlikti šį tyrimą?

Jūs neprivalote atlikti sveikatos atrankinės patikros tyrimo. Kai kurie žmonės nori sužinoti, ar jų kūdikis turi Dauno, Edvardso arba Patau sindromą, o kai kurie – ne.

Galite pasirinkti atlikti sveikatos atrankinės patikros tyrimą:

- dėl Dauno, Edvardso ir Patau sindromų
- tik dėl Dauno sindromo
- tik dėl Edvardso ir Patau sindromų
- nei dėl vienos iš šių būklių

Kas, jei nuspręsiu neatlikti šio tyrimo?

Jei nuspręsite neatlikti sveikatos atrankinės patikros tyrimo dėl Dauno, Edvardso ir Patau sindromų, vis tiek galite pasirinkti atlikti kitus tyrimus.

Jei nuspręsite neatlikti sveikatos atrankinės patikros tyrimo dėl šių ligų, svarbu suprasti, kad jei bet kuriuo nėštumo metu Jums bus atliekamas ultragarsinis tyrimas, juo gali būti aptikti fiziniai apsigimimai. Jie gali būti susiję su Dauno, Edvardso arba Patau sindromu, tačiau yra tikimybė, kad ultragarsinio tyrimo metu gali būti nustatytos kitos problemos. Ultragarsinį tyrimą atliekantis asmuo visuomet Jums pasakys, ar rasta kokių nors apsigimimų.

Galimi rezultatai

Jūs gausite du rizikos rezultatus: vieną dėl Dauno sindromo, kitą – dėl Edvardso ir Patau sindromų.

Jei sveikatos atrankinės patikros tyrimas rodo, kad tikimybė kūdikiui turėti Dauno, Edvardso arba Patau sindromą yra mažesnė nei 1 iš 150, tai vadinama „mažesnės rizikos“ rezultatu. Daugiau kaip 95 iš 100 (95 %) sveikatos atrankinės patikros tyrimo rezultatų bus mažesnės rizikos.

Mažesnės rizikos rezultatas nereiškia, kad visiškai nėra rizikos, jog kūdikis turės Dauno, Edvardso ar Patau sindromą. Jei sveikatos atrankinės patikros tyrimas rodo, kad tikimybė kūdikiui turėti Dauno, Edvardso ar Patau sindromą yra didesnė kaip 1 iš 150, tai yra, nuo 1 iš 2 iki 1 iš 150, tai vadinama „padidintos rizikos“ rezultatu.

Padidintos rizikos rezultatas nereiškia, kad kūdikis tikrai turės Dauno, Edvardso ar Patau sindromą.

Ar man reikės kitų tyrimų?

Jei Jūsų rezultatas yra mažesnės rizikos, Jums nebus siūlomas kitas tyrimas.

Jei Jūsų rezultatas yra padidintos rizikos, Jums bus pasiūlytas diagnostinis tyrimas siekiant nustatyti, ar kūdikis tikrai turi Dauno, Edvardso arba Dauno, Edvardso ir Patau sindromą.

Atliekant diagnostinį tyrimą dėl Dauno sindromo taip pat stebimos 18 ir 13 chromosomos, tad šis tyrimas Jums taip pat parodys, ar kūdikis turi Edvardso arba

Patau sindromą, ar ne. Panašiai, diagnostiniais tyrimais dėl Edvardso ir Patau sindromų taip pat tiriama 21 chromosoma dėl Dauno sindromo.

Maždaug 1 iš 100 (1 %) diagnostinių testų baigiasi persileidimu. Jums spręsti, ar atlikti tolesnį tyrimą, ar ne.

Ankstyvoji patikra nepateikia tikslių atsakymų. Štai dėl ko Jums gali būti pasiūlytas diagnostinis tyrimas.

Yra dvi diagnostinių tyrimų rūšys.

CGM (chorioninių gaurelių mėginys) paprastai atliekamas 11 – 14 nėštumo savaitę. Plona adata, paprastai įvedama per motinos pilvą, paimamas mažytis placentos audinio mėginys. Tuomet audinio ląstelės tiriamos dėl Dauno, Edvardso ir Patau sindromų.

Amniocentezė paprastai atliekama po 15-tos nėštumo savaitės. Per motinos pilvą į gimdą įvedama plona adata ir paimamas mažas kūdikį supančio skysčio mėginys. Skystyje yra šiek tiek kūdikio ląstelių, kurios ištiriamos dėl Dauno, Edvardso ir Patau sindromų.

Keletas iš diagnostinių tyrimų atlikusių moterų sužinos, kad jų kūdikis turi Dauno arba Edvardso ir Patau sindromą. Tuomet jos turės dvi pasirinkimo galimybes. Kai kurios moterys nusprendžia nėštumą tęsti ir pasirengia susilaukti nesveiko vaiko; kitos nusprendžia, kad nenori tęsti nėštumo ir jį nutraukia.

Jei Jums teks rinktis, Jums bus padedama priimti sprendimą.

Kaip gausiu rezultatus?

Jei Jūsų sveikatos atrankinės patikros tyrimas rodo mažesnės rizikos rezultatą, Jums tai turi būti pranešta per dvi savaites nuo tyrimo paėmimo.

Jei Jūsų sveikatos atrankinės patikros tyrimas rodo padidintos rizikos rezultatą, Jums tai turi būti pranešta per tris darbo dienas nuo kraujo tyrimo rezultato gavimo. Jums bus pasiūlytas vizitas tyrimo rezultatams ir tolesnėms pasirinkimo galimybėms aptarti.

Fiziniai apsigimimai (ultragarsinis tyrimas nėštumo viduryje)

[nhs.uk/anomalyscan](https://www.nhs.uk/anomalyscan)

Kodėl atliekamas ultragarsinis tyrimas?

Siekiant pamatyti, ar kūdikis turi fizinių apsigimimų. Ultragarsinis tyrimas ieško tik tam tikrų kūdikio problemų, jis negali rasti visko, kas galbūt yra ne taip.

Apie būkles, kurių ieškoma ultragarsu

Ultragarsu bus atidžiai apžiūrimi kūdikio kaulai, širdis, smegenys, stuburo smegenys, veidas, inkstai ir pilvas.

Daugeliu atvejų ultragarsinis tyrimas parodys, kad kūdikis vystosi kaip tikimasi, tačiau kartais randama arba įtariama problema. Kai kurios problemos gali būti matomos aiškiau nei kitos. Pavyzdžiui, kai kurie kūdikiai turi problemą, vadinamą atviruoju įskilu stuburu, kuri pažeidžia nugaros smegenis. Įskilas stuburas paprastai aiškiai matomas ultragarso aparatu ir pastebimas maždaug 9 iš 10 (90 %) šią problemą turinčių vaikų. Kai kurias kitas problemas, tokias kaip širdies ydos, pamatyti sunkiau. Ultragarsinis tyrimas aptiks maždaug pusę (50 %) kūdikių, turinčių širdies ydų.

Ultragarsiniu tyrimu ieškoma tam tikrų fizinių apsigimimų, tačiau jis negali aptikti visų problemų.

Kai kurios problemos, matomos ultragarso aparatu, reikš, kad gimusiam kūdikiui reikės gydymo arba operacijos, pavyzdžiui, dėl kiškio lūpos. Kai kada randama labai rimtų problemų, pavyzdžiui, gali būti netinkamai išsivysčiusios kūdikio smegenys, inkstai, vidaus organai arba kaulai. Kai kuriais labai rimtais ir retais atvejais, kai joks gydymas nėra įmanomas, kūdikis mirs netrukus po gimimo arba nėštumo metu.

Norėdami gauti išsamesnės informacijos apie pagrindines būkles, kurių ieškoma atliekant ultragarsinį tyrimą nėštumo viduryje, apsilankykite www.nhs.uk/anomalyscan.

Kas įeina į sveikatos atrankinės patikros tyrimą?

Ultragarsinis tyrimas dėl šių ligų paprastai atliekamas nuo 18 iki 20 nėštumo savaitės ir 6 dienų. Daugelį ultragarsinių tyrimų atlieka specialiai apmokyti darbuotojai, vadinami sonografijos specialistais. Ultragarsinis tyrimas atliekamas blausiai apšviestame kabinete, kad sonografijos specialistas gautų geros kokybės kūdikio atvaizdus.

Jūsų bus paprašyta atsigulti ant kušetės. Po to Jūsų bus paprašyta pakelti palaidinę iki krūtinės ir nuleisti sijoną arba kelnes iki klubų.

Už Jūsų drabužių bus užkištos servetėlės, siekiant apsaugoti juos nuo ultragarso želė, kuri po to bus uždėta Jums ant pilvo. Tuomet sonografijos specialistas rankoje laikomu davikliu vedžios po Jūsų odą, kad ištirtų kūdikio kūnelį. Želė užtikrina tinkamą kontaktą tarp daviklio ir Jūsų odos.

Jeį įtariama problema, Jums gali būti pasiūlyti kiti tyrimai.

Ultragarsinis tyrimas neskausmingas, tačiau sonografijos specialistui gali tekti šiek tiek paspausti, kad gautų geriausius kūdikio atvaizdus. Tai gali būti nemalonu. Tuomet ultragarso aparato ekrane bus matyti nespalvotas kūdikio atvaizdas. Tyrimo metu sonografijos specialistai turi laikyti ekraną tokioje padėtyje, kurioje jie gerai mato kūdikį. Ekranas gali būti atsuktas tiesiai į juos arba pasuktas kampu.

Apsilankymas paprastai trunka apie 30 minučių. Kartais, jei kūdikis guli neparankioje padėtyje, daug sukiojasi arba jei Jūsų svoris viršija vidutinį, sunku gauti gerą atvaizdą, bet tai nereiškia, kad yra dėl ko nerimauti. Atvykstant į šį tyrimą gali reikėti, kad Jūsų šlapimo pūslė būtų pilna. Jus prižiūrintis gydytojas arba akušerė tai Jums praneš prieš atvykimą. Jei abejojate, galite su jais susisiekti ir paklausti.

Kartais ultragarsiniu tyrimu nėštumo viduryje galima aptikti kūdikio problemas. Galbūt norėsite, kad kas nors atvyktų kartu su Jumis į ultragarsinį tyrimą. Daugelyje ligoninių ultragarsiniuose tyrimuose neleidžiama dalyvauti vaikams, nes paprastai vaikų priežiūros paslaugos neteikiamos. Prašome prieš vizitą apie tai pasiteirauti savo ligoninėje.

Ar gali šis ultragarsinis tyrimas pakenkti man arba mano kūdikiui?

Nėra jokio žinomo pavojaus kūdikiui ar motinai, kylančio dėl ultragarsinio tyrimo, tačiau svarbu atidžiai apgalvoti, ar atlikti ultragarsinį tyrimą nėštumo viduryje, ar ne. Ultragarsinis tyrimas gali suteikti informacijos, kuri gali reikšti, kad turėsite priimti tolesnius svarbius sprendimus.

Pavyzdžiui, Jums gali būti pasiūlyti kiti tyrimai, dėl kurių gali grėsti persileidimas.

Ar man reikia atlikti šį ultragarsinį tyrimą?

Jūs neprivalote atlikti ultragarsinio tyrimo. Kai kurie žmonės nori sužinoti, ar jų kūdikis turi problemų, o kai kurie – ne.

Kas, jei nuspręsiu neatlikti šio ultragarsinio tyrimo?

Jeį pasirinksite nesitirti ultragarsu, Jūsų antenatalinė priežiūra bus tęsiama kaip įprasta.

Galimi rezultatai

Dauguma ultragarsinių tyrimų parodo, kad kūdikis atrodo besivystantis kaip tikimasi, ir nerandama jokių problemų.

Jeį randama arba įtariama kokia nors problema, sonografijos specialistas gali paprašyti kito darbuotojo pateikti antrą nuomonę.

Ultragarsiniais tyrimais negalima rasti visų problemų. Visuomet yra galimybė, kad kūdikis gims turėdamas sveikatos problemą, kurios ultragarsinis tyrimas galėjo ir nenustatyti.

Ar man reikės kitų tyrimų?

Jums gali būti pasiūlytas kitas tyrimas siekiant sužinoti, ar problema tikrai egzistuoja.

Jei Jums bus pasiūlyti kiti tyrimai, Jums bus suteikta daugiau informacijos apie juos, kad galėtumėte nuspręsti, ar norite juos atlikti. Tai galėsite aptarti su savo akušere arba konsultantu. Prireikus būsite nukreipta pas specialistą, galbūt – į kitą ligoninę.

Kaip gausiu rezultatus?

Sonografijos specialistas galės Jums pasakyti rezultatus ultragarsinio tyrimo metu.

Diabetu sergančių moterų regėjimo problemos

nhs.uk/diabeticeye

Kam reikalingas šis tyrimas?

Patikrinti, ar nėra diabetinės retinopatijos ir kitų diabeto sukeltų regėjimo problemų požymių, stebėti Jūsų akių sveikatos būklę, jei laukiatės ir sergate 1 arba 2 tipo diabetu. Jums nereikės sveikatos atrankinės akių patikros diabetikams, jei iki nėštumo nesirgote diabetu.

Kai kurioms moterims nėštumo pabaigoje (28 savaitę ar vėliau) išsivysto gestacinis diabetas. Gestacinis diabetas gali būti gydomas keičiant mitybą ir paprastai praeina, kai gimsta kūdikis. Jei Jums išsivystys gestacinis diabetas, Jums nebus siūloma sveikatos atrankinė akių patikra diabetikams.

Sveikatos atrankinė patikra bus pasiūlyta tik tuo atveju, jei jau sirgote diabetu prieš pastodama

Apie šią būklę

Diabetinė retinopatija atsiranda diabetui pažeidus smulkias tinklainės kraujagysles akies užpakalinėje dalyje.

Kiekvienam diabetu sergančiam žmogui siūloma sveikatos atrankinė akių patikra, tačiau ji labai svarbi nėščiosioms, nes rizika patirti rimtų akių problemų yra didesnė.

Kas įeina į tyrimą?

Sveikatos atrankinė patikra Jums bus pasiūlyta per pirmąjį antenatalinį vizitą arba netrukus po jo, taip pat – po 28 nėštumo savaitės. Jei pirmosios sveikatos atrankinės patikros metu bus rasta ankstyvosios stadijos retinopatijos požymių, 16 – 20 nėštumo savaitę Jums bus pasiūlytas kitas tyrimas. Jei kurios nors sveikatos atrankinės patikros metu bus rasta sunki retinopatija, būsite nukreipta pas akių specialistą.

Diabetinė atrankinė tinklainės patikra nėštumo metu yra tas pats, kaip ir planinė akių patikra sergant diabetu. Sveikatos atrankinę patikrą atliekantis personalas užregistruos Jūsų duomenis ir regėjimo lygį. Jums į akis bus įlašinta vazodilatorių plečiančių lašų, kad aiškiau būtų matyti tinklainės, ir bus padarytos skaitmeninės jų nuotraukos.

Jei nuotraukos nebus pakankamai aiškios, būsite nukreipta pas akių specialistą kitam tyrimui.

Ar šis sveikatos atrankinės patikros tyrimas gali pakenkti man arba mano kūdikiui?

Fotografavimas yra neskausmingas ir fotoaparatas nekontaktuoja su akimi. Akių lašai keletą sekundžių gali graužti ir 2 – 6 valandoms po tyrimo sukelti neryškų regėjimą. Pasiimkite akinius, kuriuos įprastai nešiojate. Pasiimkite akinius nuo saulės, kuriuos užsidėsite namuose, nes po sveikatos atrankinės patikros tyrimo viskas gali atrodyti labai ryškiai.

Į namus vykite viešuoju transportu arba susitarkite, kad Jus pavėžėtų. **Po sveikatos atrankinės patikros nevairuokite, nes dėl akių lašų galite matyti neaiškiai.**

Labai retais atvejais lašai gali sukelti staigų ir ryškų akispūdžio padidėjimą akyje. Spaudimo padidėjimo simptomai:

- skausmas arba aštrus diskomfortas akyje
- akies baltymo paraudimas
- nuolat susiliejęs regėjimas

Jei po sveikatos atrankinės patikros patiriate kurį nors iš šių simptomų, turite grįžti į akių skyrių arba kreiptis į Nelaimingų atsitikimų ir skubios pagalbos skyrių.

Ar man reikia šio tyrimo?

Šis tyrimas labai rekomenduojamas, jei diabetu jau sirgote prieš nėštumą.

Sveikatos atrankinė akių patikra yra Jūsų diabeto kontrolės dalis. Diabetinė retinopatija yra išgydoma, ypač – jei anksti pastebima.

Kas, jei nuspręsiu neatlikti šio tyrimo?

Diabetu sergantys žmonės gali nuspręsti neatvykti į sveikatos atrankinę akių patikrą.

Jei nuspręsite nedaryti tyrimo, turite apie tai įspėti klinicianą, besirūpinantį Jūsų diabeto eigos priežiūra nėštumo metu.

Galimi rezultatai

Jei Jums atliekamas sveikatos atrankinės patikros tyrimas, galimi rezultatai yra šie:

- retinopatijos nėra
- yra ankstyvųjų retinopatijos požymių
- labiau pažengusi retinopatija, dėl kurios reikia siuntimo pas specialistą

Jei Jūsų tyrimas parodo ankstyvuosius retinopatijos požymius, Jūsų sveikatos priežiūros specialistas patars, kaip kontroliuoti diabetą nėštumo metu ir būsite pakviesta atlikti papildomų sveikatos atrankinės patikros tyrimų nėštumo metu. Jei rūkote, kreipkitės pagalbos dėl metimo ar bent rūkykite mažiau.

Jei tyrimas rodo retinopatiją, dėl kurios reikia nukreipimo, Jums bus skirtas vizitas pas akių specialistą.

Kaip gausiu rezultatus?

Per 6 savaites po sveikatos atrankinės patikros Jums ir Jūsų bendrosios praktikos gydytojui (GP) bus atsiųstas laiškas.

Širdis, akys, klubai ir sėklidės (fizinis ištyrimas)

[nhs.uk/newborninfantexam](https://www.nhs.uk/newborninfantexam)

Kam reikalingas sveikatos atrankinės patikros tyrimas?

Per 72 valandas po gimdymo Jums bus pasiūlytas visapusiškas fizinis Jūsų kūdikio ištyrimas. Jį sudarys keturi specifiniai sveikatos atrankinės patikros tyrimai, siekiant išsiaiškinti, ar Jūsų kūdikis turi problemų dėl akių, širdies, klubų arba, jei gimė berniukas, dėl sėklidžių, ir pasinaudoti ankstyvojo ištyrimo bei galimo gydymo nauda.

Sveikatos atrankinės patikros tyrimai vėl atliekami 6 – 8 gyvenimo savaitę, nes iki to laiko kai kurios būklės neišsivysto arba neatsiranda.

Sveikatos atrankinė patikra yra Jūsų kūdikio fizinio ištyrimo nuo galvos iki kojų dalis.

Apie šias būkles

Kiekviena fizinio ištyrimo dalis skirta skirtingų būklių paieškai.

Akys – tikrinama akių išvaizda ir judesiai bei tiriama, ar Jūsų kūdikis neserga katarakta ar kitomis ligomis. Maždaug 2 arba 3 kūdikiai iš 10 000 gimsta sirgdami katarakta – skaidrių lęšiukų aptemimu akies viduje. Tyrimas negali pasakyti, kaip gerai mato Jūsų kūdikis.

Širdis – atliekamas bendras Jūsų kūdikio širdies ištyrimas ir kartais pastebimi ūžesiai. Ūžesys – tai triukšmas, kurį sukelia kraujas, tekėdamas širdimi. Beveik visuomet, kai girdimas ūžesys, širdis yra sveika. Ūžesiai kūdikiams pasitaiko dažnai ir tai ne visuomet reiškia, kad yra problema. Tačiau maždaug 1 iš 200 kūdikių turi širdies problemą, kurią reikia gydyti.

Klubai – kūdikiai gali gimti turėdami netinkamai susiformavusius klubų sąnarius ir negydant tai gali sukelti šlubumą bei sąnarių problemas. Maždaug 1 ar 2 kūdikiai iš 1000 turi problemų dėl klubų, kurias reikia gydyti.

Sėklidės – berniukai tikrinami siekiant įsitikinti, kad jų sėklidės yra tinkamoje padėtyje. Gali prireikti kelių mėnesių, kad sėklidės nusileistų į kapšelį.

Kas įeina į ištyrimą?

Sveikatos priežiūros specialistas atliks fizinį Jūsų kūdikio ištyrimą ir užduos Jums klausimų apie kūdikio maitinimą, judrumą ir bendrą savijautą. Atliekant dalį tyrimo, Jūsų kūdikį reikės nurengti.

Per ištyrimą sveikatos priežiūros specialistas:

- pažiūrės į Jūsų kūdikio akis, atkreipdamas dėmesį į jų išvaizdą ir judesius

- pasiklausys širdies, naudodamas stetoskopą, kad aptiktų širdies ūžesius
- apžiūrės klubus, kad įsitikintų, jog jie yra teisingoje padėtyje
- apžiūrės naujagimius berniukus, kad patikrintų, ar jų sėklidės teisingoje padėtyje.

Šie sveikatos atrankinės patikros tyrimai atliekami per 72 valandas nuo gimimo ir pakartojami, kai Jūsų kūdikis yra 6 – 8 savaičių amžiaus.

Sveikatos atrankinė patikra pasiūloma per 72 valandas nuo gimimo ir 6 – 8

Ar šis ištyrimas gali pakenkti mano kūdikiui?

Nėra jokių pavojų, susijusių su šiuo tyrimu.

Ar mano kūdikiui reikia atlikti šį ištyrimą?

Šis ištyrimas skirtas anksti nustatyti bet kokias problemas, kad gydymą būtų galima pradėti kuo anksčiau.

Todėl Jūsų kūdikiui rekomenduojamas bendras fizinis ištyrimas, įskaitant ir šią sveikatos atrankinę patikrą.

Kas, jei nuspręsiu, kad mano kūdikiui nereikia atlikti šio ištyrimo?

Galite nuspręsti ištirti ir patikrinti savo kūdikį dėl bet kurios arba dėl visų šių būklių. Jei Jus kas nors neramina, turite tai aptarti su savo akušere ir sveikatos priežiūros specialistu, siūlančiu ištyrimą.

Galimi rezultatai

Paprastai nebus rasta nieko, kas keltų susirūpinimą. Jei sveikatos priežiūros specialistas ras galimą problemą, Jūsų kūdikis bus nukreiptas tolesniam vertinimui ir, jei tinkama, tyrimams.

Anksti pastebėtos problemos reiškia greičiau suteiktą gydymą ir geresnius

Kaip gausiu rezultatus?

Ištyrimą atliekantis sveikatos priežiūros specialistas iš karto Jums pateiks rezultatus. Jei reikės nukreipti tolesniam vertinimui, tai taip pat bus su Jumis aptarta ištyrimo metu.

Rezultatai bus įrašyti į Jūsų kūdikio medicininius įrašus ir asmeninę vaiko sveikatos istoriją („raudonąją knygą“). Šią įrašų knygą turėsite saugoti ir užtikrinti, kad ji būtų prieinama visuomet, kai Jūsų kūdikį apžiūrės sveikatos priežiūros specialistas.

Klausos praradimas

nhs.uk/newbornhearing

Kam reikalingas sveikatos atrankinės patikros tyrimas?

Siekiant nustatyti negirdinčius kūdikius, kad nuo pat pradžios būtų galima pasiūlyti pagalbą ir konsultacijas.

Dauguma negirdinčių vaikų gimsta šeimose, kuriose tokių atvejų nėra buvę

Apie šią būklę

1 – 2 kūdikiai iš 1000 gimsta negirdintys viena arba abiem ausimis. Dauguma šių kūdikių gimsta šeimose, kuriose nebuvo klausos praradimo atvejų.

Nuolatinis klausos praradimas gali ženkliai pakenkti kūdikio vystymuisi. Ankstyvas išaiškinimas gali suteikti šiems kūdikiams geresnę galimybę vystyti kalbos įgūdžius. Tai padės kūdikiams gauti maksimalią naudą iš santykių su savo šeima ir globėjais nuo ankstyvojo amžiaus.

Kas įeina į tyrimą?

Daugumoje ligoninių prieš išrašymą Jums bus pasiūlyta kūdikiui atlikti sveikatos atrankinės patikros tyrimą dėl klausos arba būsite pakviesta atvykti į kliniką; kai kuriuose rajonuose per pirmąsias keletą savaitių šį tyrimą gali atlikti patronažinė sesuo. Geriausia tyrimą atlikti per pirmąsias 4-5 savaites, tačiau jį galima atlikti iki 3 mėnesių amžiaus. Tyrimas, vadinamas AOAE (automatine otoakustine emisija), trunka kelias minutes. Į Jūsų kūdikio ausį įkišama maža minkšta ausinė su antgaliu ir paleidžiami švelnūs „traškėjimo“ garsai. Kai ausis priima garsą, jos vidinė dalis (vadinama sraige) reaguoja ir tai galima užfiksuoti patikros įranga.

Ne visuomet įmanoma pirmuoju tyrimu gauti aiškias reakcijas. Tai nebūtinai reiškia, kad Jūsų kūdikis negirdi. Tai gali reikšti, kad:

- atliekant tyrimą, Jūsų kūdikis buvo neramus
- buvo foninis triukšmas
- Jūsų kūdikio ausyje yra skysčio arba ji laikinai užsikimšusi – tai gana įprasta ir laikui bėgant išnyksta
- Jūsų kūdikis negirdi

Šiais atvejais Jūsų kūdikiui bus pasiūlytas kitas tyrimas. Tai gali būti toks pat arba kitos rūšies tyrimas, vadinamas automatinio garsinio smegenų kamieno atsako (angl. automated auditory brainstem response – AABR) tyrimu.

Atliekant šį tyrimą, prie Jūsų kūdikio galvos ir kaklo pritvirtinami trys maži jutikliai. Ant Jūsų kūdikio ausų uždedamos minkštos ausinės ir paleidžiami švelnūs „traškėjimo“ garsai. Šis tyrimas trunka nuo penkių iki penkiolikos minučių.

Klausos tyrimas yra nesudėtingas ir dauguma kūdikių jo metu miega

Ar šis tyrimas gali pakenkti mano kūdikiui?

Nėra jokio pavojaus, siejamo su šiais tyrimais.

Ar mano kūdikiui reikia atlikti šį tyrimą?

Šis sveikatos atrankinės patikros tyrimas rekomenduojamas Jūsų kūdikiui. Ankstyva klausos praradimo diagnostika svarbi Jūsų kūdikio vystymuisi.

Kas, jei nuspręsiu savo kūdikio netirti?

Jei nuspręsite neatlikti naujagimių klausos sveikatos atrankinės patikros tyrimo, gausite kontrolinį sąrašą, padėsiantį Jums patikrinti kūdikio klausą jam paaugus. Jei nerimaujate, kreipkitės į patronažinę seselę arba bendrosios praktikos gydytoją.

Galimi rezultatai

Jei Jūsų kūdikis aiškiai reaguoja abiem ausimis, jis tikriausiai nėra negirdintis. Tačiau naujagimių klausos sveikatos atrankinis tyrimas nepastebi visų klausos praradimo rūšių ir šis sutrikimas vaikams gali išsivystyti vėliau. Svarbu tikrinti vaiko klausą jam augant. Kaip tai padaryti, informuojama Jūsų kūdikio asmeninės sveikatos istorijos („raudonosios knygos“) kontroliniame sąrašė. Jei nerimaujate dėl savo vaiko klausos, pasakykite savo patronažinei seseriai arba bendrosios praktikos gydytojui.

Jei sveikatos atrankinės patikros tyrimo rezultatai neparodo aiškios reakcijos iš vienos arba abiejų Jūsų kūdikio ausų, būsite užregistruoti pas klausos specialistą audiologijos skyriuje. Atliekant sveikatos atrankinės patikros tyrimus, maždaug 2 – 3 kūdikiai iš 100 nepateikia aiškios reakcijos. Siuntimas atlikti kitus tyrimus nebūtinai reiškia, kad Jūsų kūdikis negirdi.

Klausos specialistas turėtų apžiūrėti Jūsų kūdikį per keturias savaites nuo klausos patikrinimo. Tuo atveju, jei Jūsų kūdikis negirdi, labai svarbu atvykti paskirtu laiku.

Kaip gausiu rezultatus?

Kai tik klausos tyrimas bus atliktas, gausite savo kūdikio rezultatus.

Kraujo lašo tyrimas

[nhs.uk/bloodspot](https://www.nhs.uk/bloodspot)

Kam reikalingas šis tyrimas?

Sužinoti, ar Jūsų kūdikis turi kurią nors iš devynių retų, tačiau rimtų sveikatos būklių. Anksti suteiktas gydymas gali pagerinti Jūsų kūdikio sveikatą ir užkirsti kelią sunkiai negaliai ar netgi mirčiai. Jei Jūs, kūdikio tėvas ar šeimos narys jau turite kurią nors iš šių būklių, prašome nedelsiant pranešti savo sveikatos priežiūros specialistui.

Apie šias būkles

Pjautuvo pavidalo ląstelių liga

Maždaug 1 iš 2000 kūdikių, gimusių JK, serga pjautuvo pavidalo ląstelių liga (SCD). Tai sunki paveldima kraujo liga. Jos kenkia hemoglobinui – sudėtinei kraujo daliai, kuri po organizmą nešioja deguonį. Šia liga sergantiems kūdikiams visą gyvenimą reikės specialistų priežiūros.

SCD sergantis žmogus gali patirti labai stipraus skausmo priepuolius, užsikrėsti sunkiomis, gyvybei grėsmę keliančiomis infekcijomis ir dažnai yra anemiški (jų organizmuose pablogėjęs deguonies pernešimas). SCD sergantis kūdikis gali gauti ankstyvą gydymą, įskaitant skiepimą ir antibiotikus, kuris, drauge su tėvų pagalba, padės užkirsti kelią sunkiai ligai ir leis vaikui gyventi sveikesnį gyvenimą.

Sveikatos atrankinė kraujo lašo patikra rekomenduojama todėl, kad ji gali išgelbėti Jūsų kūdikio gyvybę

Cistinė fibrozė

Maždaug 1 iš 2500 JK gimusių kūdikių serga cistine fibroze (CF). Ši paveldima liga pažeidžia virškinimo sistemą ir plaučius. CF sergantis kūdikis gali blogai priaugti svorio ir dažnai serga plaučių infekcijomis.

CF sergantis kūdikis gali gauti ankstyvą gydymą, kurį sudaro daug energijos teikianti dieta, vaistai ir fizioterapija. Nors CF sergantis vaikas vis tiek gali labai sunkiai sirgti, anksti suteiktas gydymas gali padėti jiems gyventi ilgesnį, sveikesnį gyvenimą.

Įgimtas hipotiroidizmas

Maždaug 1 iš 3000 JK gimusių kūdikių serga įgimtu hipotiroidizmu (angl. congenital hypothyroidism – CHT). CHT sergantiems kūdikiams nepakanka hormono tiroksino. Trūkstant tiroksino, kūdikis blogai auga, jiems gali išsivystyti nuolatinių sunkių psichinės sveikatos problemų bei mokymosi sunkumų. CHT sergantiems kūdikiams gali būti taikomas ankstyvas gydymas tiroksino tabletėmis, o tai jiems suteiks galimybę normaliai vystytis.

Paveldimos medžiagų apykaitos ligos

Jei Jūsų šeimoje buvo asmenų, sirgusių medžiagų apykaitos ligomis, svarbu apie tai pranešti savo sveikatos priežiūros specialistui.

Vaikai tikrinami dėl šešių paveldimų medžiagų apykaitos ligų (angl. inherited metabolic disease – IMD). Tai:

- fenilketonurija (angl. phenylketonuria – PKU)
- vidutinės grandinės acil-KoA dehidrogenazės stoka (angl. medium-chain acyl-CoA dehydrogenase deficiency – MCADD)
- „Klevų sirupo“ pavidalo šlapimo liga (angl. maple syrup urine disease – MSUD)
- izovalerijono rūgšties acidemija (angl. isovaleric acidaemia –IVA)
- 1 tipo glutaro rūgšties acidurija (angl. glutaric aciduria type 1 – GA1)
- homocistinurija (nereaguojanti į piridoksina) (angl. homocystinuria – HCU)

Maždaug 1 iš 10 000 JK gimusių kūdikių serga PKU arba MCADD. Kitos būklės pasitaiko rečiau – nuo 1 iš 100 000 iki 1 iš 150 000 kūdikių.

Šias paveldimas būklės turintys kūdikiai negali perdirbti tam tikrų maisto medžiagų. Negaudami gydymo, kai kurias iš šių būklių turintys kūdikiai gali staiga ir sunkiai susirgti. Šių būklių simptomai skiriasi: kai kurie gali būti pavojingi gyvybei arba sąlygoti sunkias raidos problemas. Visas jas galima gydyti atidžiai kontroliuojama dieta, kuri kiekvienos būklės atveju yra skirtinga ir į ją gali įeiti papildomi vaistai.

Informacija, surinkta Jūsų kūdikio kraujo lašo kortelėje, yra svarbi – užtikrinkite, kad visi duomenys yra teisingi

Kas bus daroma mano kūdikiui tyrimo metu?

Kai Jūsų kūdikiui sueis penkios dienos, sveikatos priežiūros specialistas specialiu prietaisu įdurs Jūsų kūdikiui į kulną, kad ant kortelės surinktų keletą kraujo lašų. Retkarčiais tai gali būti atliekama vėliau nei penktą dieną. Dūris į kulną gali būti nemalonus ir Jūsų kūdikis gali pravirkti. Galite padėti užtikrindama, kad kūdikiui šilta ir patogiu, priglausdama jį ir pamaitindama.

Kartais vėliau reikia paimti antrą kraujo lašo mėginį. Tokiu atveju Jums bus paaiškinta priežastis. Tai nebūtinai reiškia, kad Jūsų kūdikiui kažkas negerai.

Ar šis tyrimas gali pakenkti mano kūdikiui?

Nėra žinoma apie jokus su šiuo tyrimu susijusius pavojus Jūsų kūdikiui.

Ar mano kūdikiui reikia atlikti šį tyrimą?

Atrankinė Jūsų kūdikio sveikatos patikra dėl visų šių ligų yra rekomenduojama, nes gali išgelbėti Jūsų kūdikio gyvybę, tačiau nėra privaloma. Galite pasirinkti patikrinimą atskirai dėl SCD, CF ar CHT, tačiau galite pasirinkti patikrinimą tik dėl visų šešių IMD arba nei vienos iš šių būklių apskritai. Jei nenorite, kad Jūsų kūdikis būtų tikrinamas dėl šių ligų, aptarkite tai su savo akušere.

Ar mano kūdikiui gali būti atliktas šis tyrimas vėliau, jei persigalvosiu?

Taip. Jei persigalvosite, dėl visų šių būklių kūdikiai gali būti tikrinami iki 12 mėnesių amžiaus, išskyrus tikrinimą dėl CF (jis atliekamas tik iki aštuntos savaitės). Jei turite kokių nors neraminančių klausimų dėl tyrimų, aptarkite juos su savo sveikatos priežiūros specialistu.

Galimi rezultatai

Daugumos kūdikių rezultatai bus įprasti, rodantys, kad tikriausiai jie neturi nei vienos iš šių būklių. Nedidelis skaičius kūdikių gaus teigiamą rezultatą dėl vienos iš šių būklių. Tai nereiškia, kad jie turi šią būklę, tačiau tokia tikimybė yra didesnė. Jie bus nukreipti pas specialistą tolesniems tyrimams.

Sveikatos atrankinė patikra dėl cistinės fibrozės suranda keletą kūdikių, kurie gali būti šios būklės genetiniai nešiotojai. Šiuos kūdikius gali reikėti tirti toliau. Sveikatos atrankinė patikra nenustato visų nešiotojų.

Retkarčiais šiais sveikatos atrankinės patikros tyrimais gali būti nustatomos kitos medicininės būklės. Pavyzdžiui, paprastai nustatomi kūdikiai, sergantys didžiąja beta talasemija (sunkia kraujo liga). Šiuos vaikus taip pat reikia nukreipti visą gyvenimą trunkančiam gydymui ir priežiūrai.

Sveikatos atrankinė patikra dėl pjautuvo pavidalo ląstelių ligos taip pat nustato kūdikius, kurie yra genetiniai šios ar kitų raudonųjų kraujo kūnelių ligų nešiotojai. Nešiotojai yra sveiki ir neserga šia liga, nors gali patirti problemų situacijose, kai jų organizmas negauna pakankamai deguonies, pavyzdžiui, davus anestezuojamųjų vaistų.

Kaip gausiu rezultatus?

Sveikatos priežiūros specialistas turėtų Jums pateikti rezultatus iki Jūsų kūdikiui sueis 6 – 8 savaitės. Šiuos rezultatus reikėtų įrašyti į Jūsų kūdikio asmeninę sveikatos istoriją („raudonąją knygą“). Prašome juos saugoti ir atsinešti į bet kokius kitus apsilankymus.

Jei bus manoma, kad Jūsų kūdikis turi problemų, su Jumis bus susisiepta greičiau.

Kas bus daroma su mano kūdikio kraujo lašo kortele ir duomenimis po sveikatos atrankinės patikros?

Po patikros kraujo lašo kortelės saugomos mažiausiai penkerius metus ir gali būti naudojamos:

- rezultatui patikrinti arba kitiems tyrimams, kuriuos rekomenduos Jūsų gydytojas;
- sveikatos atrankinės patikros programai tobulinti;
- moksliniam tyrimui, siekiant gerinti kūdikių ir jų šeimų sveikatą JK.

Šis mokslinis tyrimas nenustatys Jūsų kūdikio tapatybės ir su Jumis nebus susisiepta. Šių kraujo lašo mėginių naudojimą reglamentuoja veiklos kodeksas, kurį galite gauti iš savo akušerės arba rasti interneto svetainėje.

Yra nedidelė galimybė, kad tyrėjai galbūt norės pakviesti Jus arba Jūsų vaiką dalyvauti tyrime, susijusiame su šia sveikatos atrankinės patikros programa. Jei nenorite, kad Jus pakviestų dalyvauti tyrime, praneškite savo akušerei.

Taip pat svarbu žinoti, kad aiškūs duomenys apie kūdikius, sergančius pjautuvo pavidalo ląstelių liga arba talasemija, gali būti naudojami sveikatos atrankinei patikrai vertinti ir tobulinti. Jei nenorite, kad Jūsų kūdikio sveikatos atrankinės patikros duomenys būtų naudojami šiuo būdu, paskambinkite tel. 0207 848 6627 arba ieškokite daugiau informacijos adresu: www.gov.uk/newbornoutcomes-project-definition-and-implementation.

Pirmasis leidimas	2014 m. spalį
Atnaujinta	2016 m. balandį
Peržiūra numatyta	2016 m. spalį
Nuoroda	1014ANPL

© Karūnos autorinės teisės, 2016

Vadovaujantis Atviros valdžios licencijos 3.0 versijos sąlygomis, šią informaciją (išskyrus emblemas) galite nemokamai naudoti pakartotinai bet kokiame formate ir bet kokiame terpeje. Licenciją rasite apsilankę Atviros valdžios licencijos (angl. Open Government Licence – OGL) tinklapyje arba parašę el. laišką adresu: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk.

Tinklapių adresai: www.gov.uk/topic/population-screening-programmes

Žyma apie nuotraukų šaltinį Nuoširdžiai dėkojame Sergančiųjų Dauno sindromu asociacijai už leidimą naudoti 12 psl. esančias nuotraukas. Pagal licenciją šiame dokumente esančių paveikslėlių naudojimas nenumatytas „Atviros valdžios licencijoje“. Norėdami gauti leidimą tolesniam naudojimui, susisiekite su autorinių teisių turėtoju (-ais).